

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRE OLMA YOLUNDAKİ İLK KLİNİK DENEYİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR GÜNLÜK ÇALIŞMASI

EVALUATION OF NURSING STUDENTS' FIRST CLINICAL EXPERIENCES ON THE WAY TO BECOME A NURSE: A DIARY STUDY

Betül BAL¹, Mehmet KORKMAZ², Derya ÖZTÜRK ÖZEN³

¹Öğr. Gör., Yozgat Bozok Üniversitesi, Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Yozgat

²Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Yozgat

³Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Yozgat

Özet

Giriş: Klinik uygulama, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel sosyalizasyonunu edindiği önemli bir eğitim ortamıdır. Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik deneyimlerinin olumlu yönde olması, profesyonel kimliğin ve değer sistemlerinin gelişimini sağlayacaktır.

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulama deneyimlerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma bir üniversitenin Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören ve ilk kez klinik uygulamaya çıkan 27 hemşirelik öğrencisi ile nitel tasarımda yürütülmüştür. Araştırmanın verileri Öğrenci Bilgi Formu ve günlükler aracılığı ile 18- 29 Aralık 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmada demografik verilerinin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde analizlerinden faydalanılmış olup nitel verilerinin değerlendirilmesinde de içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Günlüklerden elde edilen veriler; '(1) İlk adım (Meslekle İlk Etkileşim, Hemşirelerle Etkileşim ve Hasta ile Etkileşim), (2) Süreç ve (3) Klinik Sonu Değerlendirme olmak üzere üç ana tema ve üç alt tema altında sınıflandırılmıştır.

Sonuç: Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin, ilk klinik uygulamaları sırasında duygusal tepkiler yaşadıkları belirlenmiştir. Günlük yazmak öğrencilerin duygularını ifade etmelerine, yeniden yaşamalarına, sorunları tanımlamalarına ve kendilerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle gelecekteki araştırmalar, günlükler vasıtasıyla öğrencilerin mesleki ve kişisel gelişimlerinin ele alındığı ve uzun süreli takibinin yapıldığı çalışmalara odaklanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Deneyim, günlük, hemşirelik öğrencisi, hemşirelik eğitimi, klinik uygulama.

Abstract

Introduction: Clinical practice is an important educational environment in which nursing students acquire professional socialization. Positive first clinical experiences of nursing students will ensure the development of professional identity and value systems.

Purpose: This study was conducted to examine the first clinical practice experiences of nursing students.

Method: The study was conducted in a qualitative design with 27 nursing students studying in the Department of Nursing of a university and who had their first clinical practice. The data were collected between December 18 and 29, 2023 using the Student Information Form and a diary. Frequency and percentage analyses were used in the evaluation of demographic data and content analysis method was used in the evaluation of qualitative data.

Results: The data obtained from the diaries were classified under three main themes and three sub-themes: '(1) First Step (First Interaction with the Profession, Interaction with Nurses, and Interaction with the Patient), (2) Process, and (3) End-of-Clinic Evaluation.

Conclusion: In this study, it was determined that nursing students experienced emotional reactions during their first clinical practice. Journal writing helps students to express and relieve their emotions, identify problems and understand themselves better. Therefore, future research should focus on studies that address students' professional and personal development through diaries and long-term follow-up.

Keywords: Experience, diary, nursing student, nursing education, clinical practice.

ORCID ID: B.B., 0000-0002-8796-0324; M.K., 0000-0003-0241-2466; D.Ö.Ö., 0000-0002-6865-7020

Corresponding author: Betül BAL,

Adres: Yozgat Bozok Üniversitesi, Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Yozgat

E-mail: betul.bal@yobu.edu.tr

Geliş tarihi/ Date of receipt: 22.01.2024

Kabul tarihi / Date of acceptance: 13.12.2024

GİRİŞ

Hemşirelik eğitimi, birbirini tamamlayan teorik bilgi ve klinik uygulama olmak üzere iki ana bileşenden oluşan bütünlük bir eğitimidir (1). Eğitim sürecinin yarısını oluşturan klinik uygulamalar, öğrencilerin teorik bilgi ile uygulama arasında bağ kurarak bütüncül bakış açılarını ve psikomotor becerilerini geliştirmelerine, gelecekteki rolleri için sosyalleşmelerine yardımcı olmaktadır (2, 3).

Klinik uygulamalarda öğrencilerin deneyimlerine duygusal süreçler eşlik etmektedir. Uygulamalarda öğrenciler; mutluluk, merak, heyecan, huzursuzluk, korku, hayal kırıklığı, şok, stres, anksiyete gibi duygusal deneyimler yaşayabilmektedir (4-6). Özellikle ilk klinik uygulamalar, öngörülemeyen ve zorlayıcı olduğu için daha çok duygusal tepki oluşturabilmektedir (4, 6, 7). Yapılan çalışmalarda ilk klinik uygulamalarda ortaya çıkan duygusal tepkilerin diğer dönemlere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir (3, 8).

Öğrencilerin ilk klinik uygulamaları sırasında yaşayabilecekleri duygusal tepkilerin ortaya çıkmasında birçok faktörden söz edilmektedir (7). Kliniğin genel atmosferi, çalışma koşulları, klinik deneyim eksikliği, teorik bilgi ile uygulama arasında farklılıklar, klinik rehber hemşireleri ve hastalar ile etkileşim gibi faktörler özellikle ilk klinik deneyimini yaşayan hemşirelik öğrencileri için daha zorlayıcı olabilmekte ve öğrencilerin duygu durumu üzerinde önemli etkiler bırakabilmektedir (7, 9, 10). Teskerici ve Boz'un (2019) ilk klinik deneyim yaşayan hemşirelik öğrencileri yaptıkları çalışmada öğrencilerinin hasta ile etkileşimleri sırasında duyguları ve profesyonellikleri arasında çatışma yaşadıkları ve hastanenin fiziksel ortamının uyum sağlamayı zorlaştırdığı belirlenmiştir (6). Kurt ve Öztürk'ün (2019) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin okulda verilen teorik eğitim ile klinikte hemşireler tarafından gerçekleştirilen uygulamalar arasında farklılıkları gözlemledikleri belirlenmiştir (11). Yapılan

diğer çalışmalarda olumsuz rol model olan klinik rehber hemşirelerinin, öğrencilerin özgüvenini ve mesleki kimlik gelişimini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir (12, 13). Araştırma sonuçlarında da elde edildiği gibi öğrencilerin klinik deneyimlerini birçok faktör etkilemektedir.

Literatürde konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; Türkiye'de araştırmaların çoğunlukla nicel desende yapıldığı belirlenmiştir (14, 15). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulama deneyimlerinin belirlendiği sınırlı sayıda nitel çalışmaya rastlanmıştır (11). Bu kapsamda bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin hemşire olma yolunda ilk klinik uygulamalarını günlükler aracılığı ile nasıl deneyimlediklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma sorusu "Öğrencilerin ilk klinik uygulamalarında deneyimleri nelerdir?" şeklindedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Modeli ve Çalışma Grubu

Bu çalışmada, analitik araştırma modeli kullanılmıştır. Analitik çalışmada; belgeler, kavramlar, olaylar ve düşünceler analiz edilir. Analitik model hem nitel hem de nicel çalışmalarda kullanılmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde bağlam oldukça önem kazanır (McMillan, 2004). Günlük yazma, gerçek yaşam deneyimlerini ölçme ve katılımcıların hikayelerini toplama fırsatı veren nitel yöntemlerdendir (16). Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yazdıkları günlükler belge olarak kabul edilmiş ve araştırma, doküman inceleme çalışması olarak yürütülmüştür. Araştırmanın verilerini 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz döneminde ilk kez uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerinin tuttuğu günlükler oluşturmaktadır. Şekil 1 de araştırmanın süreci verilmiştir.

Çalışmanın grubunu, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerinden araştırmaya katılmaya

gönüllü olan, ilk kez klinik uygulamaya çıkan ve günlük tutmayı kabul eden 35 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sürecinde 7 öğrenci günlük tutmayı bırakmış bir öğrenci ise günlüğünü teslim etmemiştir. Bu nedenle araştırma 27 öğrencinin günlüğünün analiz edilmesiyle tamamlanmıştır. Değerlendirilmeye dahil edilen günlüklerin belirlenmesinde bazı kriterler göz önünde tutulmuştur. Bu kriterler; Uygulamaya gidilen her gün günlüğe klinik uygulamaya yönelik öğrencilerin yaşadıkları kişisel ve mesleki deneyimlere yönelik ifadelerin yazılması ve günlüğe yazılanların araştırmanın bağlamına uymasındır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın verileri toplanmaya başlamadan önce Sağlık Yüksekokul müdürlüğünden sözlü ve yazılı onay alınmıştır. Etik kurul onayı araştırmanın yapıldığı üniversitenin Etik Kurulu Başkanlığı'ndan alınmıştır (Karar No: 03/44, Tarih: 10.05.2023). Çalışmaya katılan öğrencilerden sözlü ve yazılı onam alınmıştır. Çalışma hakkında öğrenciler bilgilendirilerek elde edilen verilerin yalnızca bilimsel çalışma amaçlı kullanılacağı bilgisi öğrencilerle paylaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın veri toplama araçları hemşirelik öğrencilerinin, ilk klinik uygulamalarında tuttıkları günlükler ve "Öğrenci Bilgi Formu" dur. Araştırmacılar tarafından geliştirilen formda, öğrencilerin sosyo-demografik bilgilerini içeren sorular bulunmaktadır. Bunlar; yaş, cinsiyet, medeni durum, yaşadığı yer, okuduğu lise ve hemşirelik deneyimi olmak üzere toplam altı sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Toplama Süreci

Çalışma verileri Kasım- Aralık 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Öğrencilerden klinik uygulamaya yönelik yaşadıkları kişisel ve mesleki deneyimi günlüklerine yazmaları istenmiştir. Katılımcı öğrencilerin günlüğün içeriğini oluşturulurken şu sorulara cevap verilmesi istenecektir;

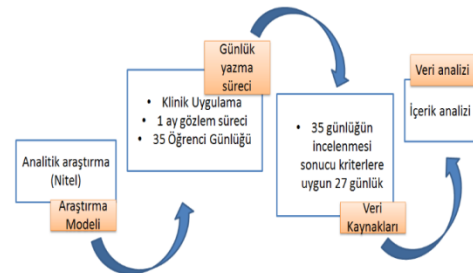
'Klinik uygulamada sizin için önemli olan kişisel veya hemşirelik mesleği ile ilgili bir deneyiminizi açıklayınız. Deneyim neydi? Hangi durumda gerçekleşti? Bu deneyim üzerine nasıl düşündünüz ve işinizi nasıl etkiledi? Öğrencilerin günlük tuttıkları süreçte onları yönlendirici ya da etki altında bırakıcı hiçbir girişimde bulunulmamıştır. Klinik uygulama süreci tamamlandığında hemşirelik öğrencileri, günlüklerini araştırmacılara teslim etmişlerdir.

Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden faydalanılmıştır. Çalışmanın verilerinin elde edildiği günlüklerin değerlendirilmesi içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi sürecinde birbiriyle benzerlik ifadeler ve kavramlar ortak temalar altında sınıflandırılarak değerlendirilmiştir (17). Çalışmanın verilerini oluşturan öğrenci günlüklerinin içerik analizleri şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

a) Tüm günlükler araştırmacılar tarafından okunmuş ve belgelenmiştir. b) Belgelenen veriler kodlanmıştır. c) Birbiriyle ilişkili kodlar ortak temalar altında toplanmıştır. d) Temalar ve temalar altında yer alan kodlamalar araştırmacılar tarafından gözden geçirilmiş tartışılmıştır. e) Ana temalar oluşturulup raporlanmıştır.

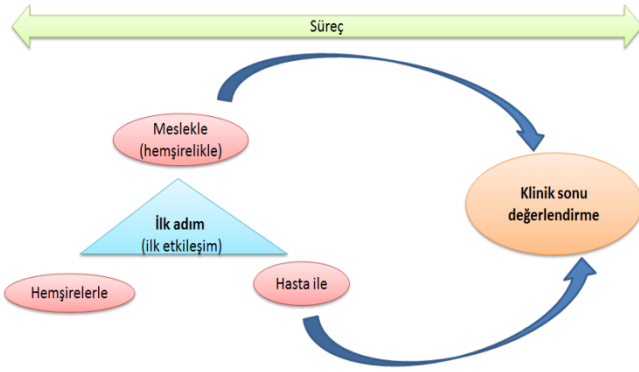
Öğrencilerin isimleri doküman analizi sırasında göz ardı edilerek sadece yazılanlar incelenmiştir. Bulgular kısmında verilen öğrenci ifadeleri ilk harfleri kodlanarak verilmiştir. Öğrencilerin günlükleri gerekli durumlarda değerlendirilmek için saklanmaktadır.

Şekil 1. Araştırma süreci

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular, hemşirelik öğrencilerinin yaşantıları/deneyimleri; ‘İlk Adım’, ‘Süreç’ ve ‘Klinik Sonu Değerlendirme’ olmak üzere üç ana temaya; ‘İlk Adım’ ana teması da ‘Meslekle (hemşirelikle) İlk Etkileşim’, ‘Hemşirelerle Etkileşim’, ‘Hasta ile Etkileşim’ olmak üzere üç alt tema altında ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Araştırmadan elde edilen temalar

1. İlk Adım

Hemşirelik öğrencilerinin uygulamada karşılaştıkları hemşireler, hastalar ve maruz kaldıkları durumlar hemşirelik ile ilgili görüşlerini etkilemekte ve hemşirelik imajı oluşturmaktadır. Bu ana tema ‘Meslekle İlk Etkileşim’, ‘Hemşirelerle Etkileşim’ ve ‘Hasta ile Etkileşim’ olmak üzere üç alt tema altında ele alınmıştır.

Meslekle (hemşirelikle) ilk etkileşim

Hemşirelik öğrencilerinin uygulamaya ilk çıktıklarından uygulamanın son gününe kadar meslekleri ile ilgili merak, heyecan, mutluluk, hayal kırıklığı, şok, stres ... gibi duygular yaşamaktadırlar. Aynı zamanda gözlem yapıp, mesleklerini gerçekleştirmeleri için gerekli olan beceri ve yeterliliklerle ilgili edinimlere sahip olmaktadır.

L: “Bugün stajım ilk günü, Mesleğe ilk adım. İlk deneyimler, ilk **meraklar**... burada iş nasıl ilerliyor diye didik didik incelediğim

bir gün. Her şey çok güzeldi. İnsan sevdiği meslekteki malzemeleri görünce bile içi kıpır kıpır oluyor. Kendimi tam bu mesleğe ait hissettim. İnsanın hayatına, sağlığına ellerinin değmesi tarifsiz bir duyguymuş, çok değerli.”

M: “Bugün ilk günüm olduğu için çok **heyecanlıydım**. Ama hemşirelerin tepkisinden dolayı bu heyecan yerini **hayal kırıklığına** bıraktı. Biz stajyerlerin bir şeyler öğrenmesi için gözlem yapmaya ihtiyacı varken onlar bizleri sadece bir kalabalık olarak görüyor.”

A: “Bugün stajımın ilk günü. İçeri girdiğimde kendimi çok **heyecanlı, stresli ve mutlu** hissettim. Hayalim olan mesleğe ilk adımımı atmıştım.”

Z: “Kliniğe ilk girdiğimde bir **şaşırdım**. Ne oluyor dedim kendi kendime. İlk staj günüm ve tereddütlerim vardı.”

G: “Uygulamada ilk gün sadece hemşireleri gözlemledim.”

S: “Dikkatimi çeken sağlık çalışanlarının iş birliği, mesleğin getirdiği ciddiyet ve birbirlerine saygılı davranmaları dikkatimi çekti ve bu çok hoşuma gitti.”

K: “İlk gün kendimi **cıvıv** gibi hissettim.”

1.1. Hemşirelerle Etkileşim

Hemşirelerle etkileşimin olumlu yönde olması öğrencilerin kendilerini daha iyi hissetmelerine ve uygulamada oldukları kliniğe ait hissetmelerini sağlamaktadır.

U: “Hemşire E. “Bu meslek çok merhametli olunmasını gerektiren bir meslek, karşınızdaki bakıma muhtaç bir insan bunu asla unutmayın ve her zaman bu şekilde devam edin mesleğe geçinde bu güler yüzlülüğünüz merhametiniz eksilmesin hatta artsın dedi. Benim için çok anlamlıydı.”

C: “Uygulama döneminin ortalarındayım, gün sonunda klinikten çıkarken hemşirelerle fotoğraf çektirdim ve e sosyal medyada takipleşmeye başladık. Hemşire E. beni hikayesinde paylaştı. Onlara her şey için teşekkür ettim”

Y: “Bugün stajın ilk günüydü. Klinikteki hemşireler, bizimle pek ilgili değillerdi. Maalesef biraz modum düştü.”

O: “Hemşirelerle baya kaynaşım. Baya soru sordular ve çok rahatlatıcı konuştular meslek adına. Sahada öğreneceğimizi uygulama olarak gittikçe pratikleşeceğimizi söylediler.

1.2. Hasta ile etkileşim

Hemşirelik öğrencilerinin hasta ile etkileşimleri uygulamadaki motivasyonlarını ve mesleklerine yönelik gelecek planlarını etkilemektedir.

B: “Hastam bana çok samimi ve güzel davrandı. Bu mesleği yapabileceğimi düşünmüyordum. Ama hastamın bana karşı tutumu fikrimi değiştirmemi sağladı”

L: “... hasta kötü durumdaydı ve çektiği acıyı yüzünden hissedebiliyordum. Çok üzücü bir durum ve buna istemsek de alışmak zorundayız. Çünkü ilerde çok karşılaşacağız”

E:“Uygulama dönemimin ortalarındayım, kan basıncını ikinci defa ölçememe rağmen hastanın beni motive etmesi çok iyi geldi ve mesleğimi daha da çok sevdirdi.”

S: “Klinik uygulamada son günüm. Hastalara bana yardımcı olduğu için onlara teşekkür ettim. Onlarda bana kendileriyle ilgilendiği için teşekkür etti. Bir insana yardım etmek ona değerli hissetmesini sağlamak aslında bakım vermek bunu bugün daha iyi anladım.”

2. Süreç

Hemşirelik öğrencileri uygulama sürecinde, kliniğe uyum sağlama ve kendilerini bu ortamın bir parçası olarak hissetme sürecinden geçmektedir. Bu süreçte, hemşire olma yolunda deneyim kazanmakta, mesleki kimliklerini geliştirmekte ve hemşire gibi hissetmeye başlamaktadırlar. Ancak, teorik bilgi ile uygulama deneyimi arasında çatışmalar yaşayabilmekte ve bu durum, öğrenme süreçlerini etkileyebilmektedir. Hemşirelik öğrencileri uygulamada yaptıkları girişimler onları korkutmakta, heyecanlandırmakta ve onlarda stres oluşturmaktadır. Hasta ile iletişimleri ve uygulama becerileri arttıkça öz güvenlerinin

artmakta, kendilerini mutlu hissetmekteler. Hemşirelik öğrencileri uygulamanın en başında sadece gözlem yaparken devam eden süreçte gözlem yapma azalmaktadır.

G:“Hemşirelik uygulamalarını gerçekleştirdikçe hastaların ve meslektaşlarımın bana hemşire olarak yaklaşımları hoşuma gitti.”

U: “Bugün çok yoğundu, yoğunluğun içinde kendimi tam bir hemşire gibi hissettim. Zamanın ne kadar çabuk geçtiğini fark etmedim bile.”

K: “.....bugün daha rahatım. Çünkü bulunduğum ortamda yabancılık çekmiyorum”

N: “Kan şekerini yarım saatte bir ölçüm yaptığım için pratiğe döküp hızlanmak beni mutlu etti”

İ: “Klinikte hemşireler teorikten farklı şekilde uygulamalar yapıyordu. Bu durum çok üzücüydü. Ben elimden geldiğince bize öğretilen şekilde yaptım. Bunun için içim rahat.”

T: “Klinikte ilk günüm. İlk defa kan şekeri ölçeceğim. Aslında yaparken biraz **korktum** ama korkacak bir şey olmadığını yapınca anladım”

F: “Girişimlerde bulunmak ve gözlemde bulunmak bana tecrübe kazandırdı ve hemşireliği doğru ufak adımlarla olsa da daha çok yaklaştırdığımı hissettirdi.”

C: “Uygulamada ilk gün ilk gün bol **heyecanlı, stresli**, endişeli, ne yapacağını bilmeyen mutsuz bir hemşire adayıydım. Ortama adapte olmak, ne yapacağını bilmek, teoriyi pratiğe dönüştürdükçe kendime öz güvenim arttı ve mesleği sevmeye başladım.”

M: “H. Bey’e subkutan enjeksiyon yaptım. Biraz heyecanlıydım ama bunu hastaya belli etmedim. Zaten uygulama yaparken yanımda hemşire vardı. Hemşire hanım yaptığım enjeksiyonu yorumladı. Bana gayet iyi yaptığımı söyledi. Bu kadar iyi insanlarla çalışıyor olmam benim için büyük bir şans. Bugün hemşire odasına davet edildim. Hemşireler ısrar edince gittim ve çay yaptılar ve sohbet ettik.”

S: “..... hasta ile ilgilendim ve ciddi anlamda özgüvenim yükseldi.”

D: “Hasta bana çok güzel dualar etti. Mesleğimiz bir meslekten öte bir şey bunu anladım. İnsanlarla iç içeyiz. Hastaya geçmiş olsun dileklerimi söyleyip ve ettiği dualar için teşekkür edip odadan çıktım. Bu tüm yorgunluğumu almıştı...”

O: “Bir tane hastanın vitallerini ölçtüm. Hasta bana Allah razı olsun iyi ki varsınız dedi. O kadar güzel oldu ki günümü güzelleştirdi.”

3. Klinik Sonu Değerlendirme

Uygulamanın sonunda hemşirelik öğrencileri genellikle olumlu deneyimlere sahip olmuşlardır. Öğrencilerin öz güvenleri artmış ve mesleklerine ilişkin düşünceleri oluşmuştur.

G: “Artık çok yorulmuştum. Uygulama dönemi benim için güzel ve yoğun geçti.”

D: “Klinik uygulamada sona doğru yaklaşırken günlerim harika ve verimli geçiyordu”.

A: “Genel olarak uygulama sürecimi değerlendirmem gerekirse muhteşemdi.”

İ: “Bugün uygulamamın son günüydü ve yorgunluk, stres, mutluluk, sevgi dolu bir dönem geçirmiştik...”

Z: “Bir insana yardım etmek ona değerli hissetmesini sağlamak aslında bakım vermek bunu uygulama döneminin sonunda daha iyi anladım”

TARTIŞMA

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin hemşire olma yolundaki ilk klinik deneyimlerini günlükler vasıtasıyla ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Klinik uygulama ortamı, deneyimler yoluyla öğrenme sağlamaktadır ve hemşirelik öğrencileri için anlamlı terapötik etkileşimler kurma fırsatı sunmaktadır (18). Çalışmamızda öğrenciler, hemşirelik mesleğine yönelik merak, heyecan, mutluluk, hayal kırıklığı, şok, stres gibi olumlu ve olumsuz duygular uyandıran çeşitli kişilerarası etkileşimleri ortaya koymuştur. Araştırmamızın sonuçları, öğrencilerin ilk

klinik uygulamaları sırasında duygusal tepkilerinin çok yoğun olduğunu bulan diğer çalışmalarla uyumludur (4-6). Klinik ortam doğası gereği streslidir (19) ve bu durum özellikle klinik uygulamaya ilk kez çıkan deneyimsiz hemşirelik öğrencileri için zorlayıcı olabilmektedir (7). Buna karşın birçok hemşirelik öğrencilerinde bu, mesleğe dair güçlü duygusal tepkileri ortaya çıkaran büyük bir deneyimdir. Dolayısıyla ilk klinik deneyim hemşirelik öğrencilerinin profesyonel kimlik oluşumu ve sosyalleşmesi için büyük öneme sahiptir ve bu nedenle klinik uygulamada öğrencilerin duygusal refahı artırılmalıdır (20).

Hemşirelik öğrencileri, yeni ve zorlu bir ortamda ortaya çıkan güçlü öznel duygusal tepkileri anlamlandırmak ve yönetmek için klinik rehber hemşiresinden destek görmek isterler (7). Klinik rehber hemşireleri, öğrencilerin mesleki sosyalleşme sürecinde klinik eğitimciler kadar etkilidir (6). Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin çoğu, etkileşimde buldukları klinik rehber hemşirelerin duyarlılığını ön plana çıkarmışlar ve uygulama sırasında hazır bulunmaları ve destekleyici tutumlarından memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Buna karşın bazı katılımcılar, daha önceki çalışmalarda (10, 21) olduğu gibi klinik rehber hemşiresinin ilgisiz tutumu ve yardım eksikliği karşısında öğrenme motivasyonlarının olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Literatürde olumlu rol model olan klinik rehber hemşirelerinin, öğrencilerin mesleki sosyalleşme sürecinde motivasyonlarını artırdığı ve mesleki bakış açısının olumlu yönde gelişmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu gösterilmiştir (6). Buna karşın araştırmalarda, olumsuz rol model olan klinik rehber hemşiresinin, öğrencilerin özgüvenini ve mesleki kimlik gelişimini olumsuz yönde etkilediği bildirilmiştir (12, 13). Bu nedenle klinik rehber hemşiresinin klinik öğrenme ortamında ve hemşirelik öğrencilerinin klinik yeterliliğinin gelişiminde önemli bir rolü vardır (21). Dolayısıyla klinik rehber hemşiresi, hemşirelik öğrencilerini

desteklemeli ve hemşirelik personelinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmelidir (22).

İlk klinik deneyimi yaşayan hemşirelik öğrencilerinde aidiyet duygusu, klinik becerinin ve hemşirelik bilgisinin gelişiminde bir ön koşuldur (10, 23, 24). Çalışmamızda bazı hemşirelik öğrencileri, Albloushi ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında olduğu gibi klinik rehber hemşiresinden ve hastadan gelen olumlu tutum, yardım ve her türlü hemşirelik müdahalesine katılım ile özgüven, aidiyet ve kabul duygusunun arttığını bildirmiştir (10). Bununla birlikte öğrenciler, hastaya bakım verdikten sonra kendilerini gerçek bir hemşire gibi hissetmiş ve verilen bakım sonrası hastalardan gelen geribildirimlerin hemşirelik mesleğine yönelik bakış açılarını olumlu yönde değiştirdiğini belirtmiştir. Ayrıca bazı öğrenciler, daha önceki çalışmalarda (7, 24) olduğu gibi hasta bireylere bakım verirken empati kurmuş ve insanlara yardım etmenin ne kadar değerli olduğunu ifade etmiştir. Literatürde ilk kez klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerinin hastalarla etkileşiminin, öğrenme sürecini kolaylaştırdığı (26, 27) ve mesleki sosyalleşmenin olumlu yönde etkilendiği vurgulanmaktadır (7).

Çalışmamızda bazı hemşirelik öğrencileri, daha önceki çalışmalarda (11, 28, 29) olduğu gibi klinik öğrenme ortamından edindikleri deneyimlerde teorik bilgi ile uygulama bilgisi arasında farklılıkların olduğu olumsuz bir durumdan bahsetmiştir. Hemşirelik teorisi ve uygulama arasındaki farklılık, literatürlerde yaygın bir sorun olarak belgelenmekte ve tartışılmaktadır (9, 30, 31). Bu teorik bilgi ile uygulama bilgisi arasında farklılık, hasta güvenliğini olumsuz etkileyebilir ve aynı zamanda hemşirelik öğrencisi için tatmin edici olmayan bir klinik deneyime neden olabilir ve mesleki sosyalleşme gelişimine zarar verebilir (9). Yapılan birçok uluslararası araştırma, teorik bilgi ile uygulama bilgisi arasında farklılığı ortadan kaldırmak için hemşirelik okulu, hemşirelik eğitmenleri, hemşireler ve hastane

yönetimleri arasındaki iş birliğinin önemini vurgulamıştır (32, 33).

Sınırlılıklar

Araştırmanın örneklemini bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören bir grup hemşirelik öğrencisi ile sınırlıdır. Ayrıca günlük yazma sürecinde öğrencilerin klinikten sorumlu öğretim elemanı ile bağımlı bir rol içinde olmasından dolayı günlüklerin içeriklerini etkilemiş olma ihtimali de araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada, klinik uygulamayı ilk kez deneyimleyen hemşirelik öğrencilerinin, hemşireler ve hastalar ile etkileşimi sonucunda duygusal tepkiler yaşayabileceği bulunmuştur. Klinik uygulama ortamı ile ilk temasın hemşirelik öğrencilerinin mesleki sosyalleşme süreci üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle klinik uygulama öncesi öğrencilere oryantasyon programları düzenlenmesinin hasta ve hemşirelerle olumlu etkileşimi ve klinik ortama uyumu artırması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrenci hemşirelerin eğitmen tarafından olumlu desteklenmesinde geri bildirim sürecinin istendik şekilde kullanılması, öğrencilerin kliniğe uyumuna ve sorunlar karşısında daha olumlu baş etme güçlerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla ilk kez klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerinin duygularını ifade etmesi ve bu sürecin doğru bir şekilde yönetilmesi için bu çalışma sonuçları önemlidir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın verileri toplanmaya başlamadan önce Sağlık Yüksekokul müdürlüğünden sözlü ve yazılı onay alınmıştır. Etik kurul onayı araştırmanın yapıldığı üniversitenin Etik Kurulu Başkanlığı'ndan alınmıştır (Karar No: 03/44, Tarih: 10.05.2023). Çalışmaya katılan öğrencilerden sözlü ve yazılı onam alınmıştır. Çalışma hakkında öğrenciler bilgilendirilerek elde edilen verilerin yalnızca bilimsel çalışma

amaçlı kullanılacağı bilgisi öğrencilerle paylaşılmıştır.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: BB, MK, DÖÖ
Tasarım: BB, MK; Denetleme: DÖÖ; Veri Toplama: BB; İşleme: BB, MK, DÖÖ; Analiz/Yorum: BB, MK, DÖÖ; Literatür İnceleme: BB, MK, DÖÖ; Makale Yazımı: BB, MK, DÖÖ; Eleştirel İnceleme: BB.

Çıkar Çatışması

Tüm yazarlar makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Teşekkür

Çalışmaya katılan tüm hemşirelik öğrencisine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Yükseköğretim Kurulu. Doktorluk, hemşirelik, ebelik, diş hekimliği, veterinerlik, eczacılık ve mimarlık eğitim programlarının asgari eğitim koşullarının belirlenmesine dair yönetmelik. Erişim Tarihi: 10.01.2024. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/02/20080202-9.htm>. 2008.
2. İbrahimoglu Ö, Mersin S, Saray Kılıç H. Nursing education curriculum and learning outcomes. *Journal of Higher Education & Science*, 2019; 9: 12-16.
3. Özşaban A, Bayram A. Türkiye’de hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama deneyimlerini etkileyen faktörler: sistematik derleme. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2020; 9(2): 124-145.
4. Reljić NM, Pajnikhar M, Fekonja Z. Self-reflection during first clinical practice: The experiences of nursing students. *Nurse Education Today*, 2019; 72: 61-66.
5. Sun FK, Long A, Tseng YS, Huang HM, You JH, Chiang CY. Undergraduate student nurses' lived experiences of anxiety during their first clinical practicum: A phenomenological study. *Nurse education today*, 2016; 37: 21-26.
6. Teskereci G, Boz İ. "I try to act like a nurse": A phenomenological qualitative study. *Nurse Education in Practice*, 2019; 37: 39-44.
7. McCloughen A, Levy D, Johnson A, Nguyen H, McKenzie H. Nursing students' socialisation to emotion management during early clinical placement experiences: A qualitative study. *Journal of Clinical Nursing*, 2020; 29(13-14): 2508-2520.
8. Cheung T, Wong SY, Wong KY, Law LY, Ng, K, Tong MT et al. Depression, anxiety and symptoms of stress among baccalaureate nursing students in Hong Kong: a cross-sectional study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2016; 13(8): 779.
9. Saifan A, Devadas B, Daradkeh F, Abdel-Fattah H, Aljabery M, Michael LM. Solutions to bridge the theory-practice gap in nursing education in the UAE: a qualitative study. *BMC Medical Education*, 2021; 21(1): 1-11.
10. Albloushi M, Ferguson L, Stamler L, Bassendowski S, Hellsten L, Kent-Wilkinson A. Saudi female nursing students experiences of sense of belonging in the clinical settings: A qualitative study. *Nurse Education in Practice*, 2019; 35: 69-74.
11. Kurt Ş, Öztürk H. Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Klinik Uygulama Yaşantıları: Günlük İncelemesi-Nitel Bir Araştırma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2019; 21(3): 104-116.
12. Baraz S, Memarian R, Vanaki Z. Learning challenges of nursing students in clinical environments: A qualitative study in Iran. *Journal of education and health promotion*, 2014; 4.
13. Zarshenas L, Sharif F, Molazem Z, Khayyer M, Zare N, Ebadi A. Professional socialization in nursing: A qualitative content analysis. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 2014; 19(4): 432-8.
14. Arabacı LB, Korhan EA, Tokem Y, Torun R. Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilk klinik deneyim öncesi-sırası ve sonrası anksiyete ve stres düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2015; 2(1), 1-16.

15. Bayar K, Çadır G, Bayar B. Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik düşünce ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi. 2009; 8 (1): 37.
16. Ten Hoeve Y, Kunnen S, Brouwer J, Roodbol PF. The voice of nurses: Novice nurses' first experiences in a clinical setting. A longitudinal diary study. *Journal of Clinical Nursing*, 2017; 27(7-8): 1612-1626.
17. Creswell JW. *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (4th ed.). Thousand Oaks: Sage; 2014.
18. Patterson C, Moxham L, Brighton R, Taylor E, Sumskis S, Perlman D, et al. Nursing students' reflections on the learning experience of a unique mental health clinical placement. *Nurse Education Today*, 2016; 46: 94-98.
19. Taşdelen S, Zaybak A. Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik deneyim sırasındaki stres düzeylerinin incelenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 2013; 21(2): 101-106.
20. Levett-Jones T, Pitt V, Courtney-Pratt H, Harbrow G, Rossiter R. What are the primary concerns of nursing students as they prepare for and contemplate their first clinical placement experience? *Nurse Education in Practice*, 2015; 15(4): 304-309.
21. Omansky GL. Staff nurses' experiences as preceptors and mentors: an integrative review. *Journal of Nursing Management*, 2010; 18(6): 697-703.
22. Bradbury C, Shakespeare P. Judgements about mentoring relationships in nurse education. *Nurse Education Today*, 2008; 28(5): 563-571.
23. Vinales JJ. The mentor as a role model and the importance of belongingness. *British Journal of Nursing*, 2015; 24(10): 532-535.
24. Grobecker PA. A sense of belonging and perceived stress among baccalaureate nursing students in clinical placements. *Nurse Education Today*, 2016; 36: 178-183.
25. Liang HF, Wu KM, Wang YH. Nursing students' first-time experiences in pediatric clinical practice in Taiwan: A qualitative study. *Nurse Education Today*, 2020; 91: 104469.
26. Manninen K, Henriksson EW, Scheja M, Silén C. Authenticity in learning–nursing students' experiences at a clinical education ward. *Health Education*. 2013; 113(2): 132-143.
27. Currie K, Bannerman S, Howatson V, MacLeod F, Mayne W, Organ C et al. 'Stepping in' or 'stepping back': How first year nursing students begin to learn about person-centred care. *Nurse Education Today*, 2015; 35(1): 239-244.
28. Kermansaravi F, Navidian A, Yaghoubinia F. Nursing students' views of nursing education quality: a qualitative study. *Global Journal of Health Science*, 2015; 7(2): 351.
29. Bazrafkan L, Najafi Kalyani M. Nursing students' experiences of clinical education: A qualitative study. *Investigacion y Educacion en Enfermeria*, 2018; 36(3).
30. Akram AS, Mohamad A, Akram S. The role of clinical instructor in bridging the gap between theory and practice in nursing education. *International Journal of Caring Sciences*, 2018; 11(2): 876-882.
31. Salah AA, Aljerjawy M, Salama A. Gap between theory and practice in the nursing education: the role of clinical setting. *Emergency*, 2018; 24(17.18).
32. Günay U, Kılınç G. The transfer of theoretical knowledge to clinical practice by nursing students and the difficulties they experience: A qualitative study. *Nurse Education Today*, 2018; 65: 81-86.
33. Shoghi M, Sajadi M, Oskuie F, Dehnad A, Borimnejad L. Strategies for bridging the theory-practice gap from the perspective of nursing experts. *Heliyon*, 2019; 5(9): 02503.